ולא ידענא אי מלפניה אי מלאחריה ואתו לקמיה דרבי יוחנן ואמר להו יתעסקו ביה עממין ואמר רבא מת בי"ט ראשון יתעסקו בו עממין ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל ואפילו ביו"ט שני של ראש השנה מה שאין כן בביצה לפי שאינן בני תורה: א"ר אבין בר רב הונא אמר רב חמא בר גוריא מתעטף אדם בכילה ובכסכסיה ויוצא לרה"ר בשבת ואינו חושש מ"ש מדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהילכתה בשבת חייב חטאת ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי הני לא חשיבי ובטלי (א) אמר רבה בר רב הונא מערים אדם על המשמרת ביו"ט לתלות בה רמונים ותולה בה שמרים אמר רב אשי והוא דתלה בה רמונים מאי שנא מהא דתניא מטילין שכר במועד לצורך המועד שלא לצורך המועד אסור אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים אע"פ שיש להן ישן מערים ושותה מן החדש התם לא מוכחא מילתא הכא מוכחא מילתא אמרו ליה רבנן לרב אשי חזי מר האי צורבא מרבנן ורב הונא ב"ר חיון שמיה ואמרי לה רב הונא בר' חלוון שמיה דשקל ברא דתומא ומנח בברזא דדנא ואמר לאצנועיה קמיכוינא ואזיל ונאים במברא ועבר להך גיסא וסייר פירי ואמר אנא למינם קמיכוינא אמר להו הערמה קאמרת הערמה בדרבנן היא וצורבא מרבנן לא אתי למיעבד לכתחילה: **מתני'** נותנין מים ע"ג השמרים בשביל שיצולו ומסננין את היין [א] בסודרין ובכפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של חרדל ועושין אנומלין בשבת ר' יהודה אומר בשבת בכוס ביו"ט בלגין ובמועד בחבית רבי צדוק אומר הכל לפי האורחין: **גמ'** אמר זעירי נותן אדם יין צלול ומים צלולין לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש אבל עכורין לא מיתיבי רבן שמעון בן גמליאל אומר טורד אדם חבית של יין ינה ושמריה ונותן לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש תרגמה זעירי בין הגיתות שנו: מסננין את היין בסודרין: אמר רב שימי בר חייא ובלבד שלא יעשה גומא: ובכפיפה מצרית: אמר רב חייא בר אשי אמר רב ובלבד שלא יגביה מקרקעיתו של כלי טפח אמר רב האי פרונקא אפלגיה דכובא שרי אכוליה כובא אסור אמר רב פפא לא ניהדק איניש (ב) ציניתא בפומיה דכוזני דחביתא משום דמיחזי כמשמרת דבי רב פפא שאפו שיכרא ממנא למנא (ג) אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא האיכא ניצוצות ניצוצות לבי רב פפא לא חשיבי: ונותנין ביצה במסננת: תני יעקב קרחה

לפי

ולא ידענא אי מלפניה. אם חל יו"ט בע"ש ומת בו ביום ומפני שלא יוכלו להתעסק בו למחר התירו לקוברו ע"י עממים: **אי מלאחריה.** והוא מת בשבת ומפני שנשתהא ככר והיה מסריח התירו: **מת ביו"ט ראשון כו'.** מת שנשתהא כגון שמת בשבת ולמחר היה יו"ט: **מה שאין כן בכילה.** דאין ר"ה שוה לימים טובים של גליות דאילו ר"ה חמיר יו"ט שני דיליה ונולדה בזה אסורה בזה: **מתעטף אדם בכילה.** שהוא כסדין ומתעטף בה דרך מלבוש: **ובכסכסיה.** רצועות התלויות בה ולא אמרינן הך רצועות לאו לצורך עיטוף נינהו והוה משאוי והוא שעתא שאין כיסכסין עשויין אלא לנטותה באהל: **חייב חטאת.** ואילו לא היתה מצויצת כלל לא מיחייב דהא לגופיה הוא. אלמא הציציות הויין לו משאוי הואיל ואין כמלותו אין צריכין לה ומן הבגד ממש אין דליחשבינן כוותיה: **חשיבי.** משום דשל תכלת הן ולא בטלי והוו בה משוי: **מערים אדם על המשמרת ביו"ט.** לרבנן דאמרי אין תולין את המשמרת ביום טוב ואוקימנא דטעמא לאו משום אהל אלא משום עובדא דחול מערים ותולה אותה לצורך רמונים דלאו עובדין דחול נינהו ומסנן בה שמרים הואיל ונתלית דהא אמרינן ניתנין לתלייה ביו"ט: **והוא דתלי בה רמונים.** כרישא דמוכח מילתא דמעיקרא לאו לשמרים תלייה: **מטילין.** כרשיי"ר בלע"ז: **במועד.** בחולו של מועד: **מערים ושותה מן החדש.** אלמא בלא שום הוכחה מותר להערים: **התם לאו מוכחא מילתא.** דמילתא דאיסורא הוא דהרוצה אומר לצורך המועד הוא שאין הכל יודעין שיש לו מן הישן. הכא מוכחא מילתא לאיסור דסתם תולה משמרת לשמרים הוא תולה ואי לא יהיב בה רימונים ברישא להצניע בעלמא כי יהיב בה שמרים מוכח דלהכי תלייה: **ברא דתומא.** גלע של שום: **ומנח בברזא דדנא.** מקום שיש בו נקב בחבית והיין יוצא [ב] נותנו שם בשבת לסתום והוי כמתקן ומערים לכתחילה: **ואומר לאצנועיה.** להאי ברא דתומא מיכוין. ועוד עביד אחריתי אזל נאים במברא בספינה רחבה העשויה לעבור המים והיא של נכרי ויודע הוא שיעבירנה הנכרי לצד האחר: **וסייר פירי.** ומשמר שם פירות כרמו. ונמצא שהנכרי מעבירו במים בשבת: **הערמה בדרבנן היא** ה"ג. הך הערמה לאו כאיסורא דאורייתא הוא אלא כאיסורא דרבנן דא"נ עביד ממש בלא הערמה אדרבנן הוא דעבר הלכך כיון דצורבא מרבנן הוא לא אחמירו עליה דהוא לא אתי למעבד לכתחילה להדיא בלא הערמה לעבור שם לפני הכל: **מתני' נותנין מים.** בשבת ע"ג שמרים הנתונים במשמרת מבעוד יום: **כדי שיצולו.** שיהו צלולין לזוב את היין מפני הקמחים שקורים ייג"ש: **בסודרין ובכפיפה מצרית.** העשויה מצורי דקל: **כפיפה.** סל: **ונותנין ביצה במסננת.** שהחרדל נתון בה להסתנן וקולטת את הפסולת ואף הביצה החלמון שלה נוטף ומסתנן עמו והוה ליה לחרדל למראה והחלבון שהוא קשור נשאר למעלה. ורבינו הלוי פירש סינונה של ביצה לתוך תבשיל היא ולא לתוך חרדל ובמסננת של חרדל הוא דשרי משום שינוי ויורד לתוך הקערה שהוא כלי שני ומתלבן התבשיל: **אינומלין.** פימו"ן: **לגין.** גדול מכוס וקטן מחבית: **גמ' טורד.** מערבב: **בין הגתות שנו.** שכל היינות עכורין ושותין אותן כשמריהם הלכך אין כאן תיקון דבלאו הכי משתתי: **שלא יעשה גומא.** מן הסודר בפי הכלי כי עובדא דחול. אי נמי אתי לידי סחיטה: **שלא יגביה.** הכפיפה מקרקעית (ד) כלי התחתון טפח כמדת אהל: **פרונקא.** בגד שפוטחין על גיגית יין לכסותה: **אפלגא דכובא שרי.** דלאו אוהלא הוי: **לא ניהדק איניש ציייתא בפומא דכוזני דחביתא.** כלי חרס קטן שמערין בו יין מתכית לא יתן בפיו קסין וקסמים בחוזקה לפי שאין לך מסננת גדולה מזו: **שפו שיכרא.** כל היכא דתני לשון שפוי בגמת הוא והפסולת נשאר בשולי הכלי: **והאיכא ניצוצות.** קטנות הניטופות באחרונה מתוך הפסולת שקורין גרייי"ש והנהו מוכחן דבורר הוא: **ניצוצות בי רב פפא לא חשיבי.** (ה) שהגוני מטיל שכר היה כדאמרינן בבבא מציעא (דף סה:) ובפסחים (דף קיג.) הלכך אינו מקפיד לניצוצות כל כך וכשמגיע לניצוצות משליך הן ופסולתן לחוץ ותחילת שפייתן (ו) מן הפסולת ניכר דלאו בורר הוא:

לפי

יום טוב שני יתעסקו בו ישראל. ובכילה (ד' ו.) מסקינן בתר הך מילתא אמר רבינא האידנא דאיכא חברי חיישינן פירוש ולא יתעסקו בו ישראל פן יאנו עליהם חברי לעשות מלאכה ביו"ט כיון שרואין שעושין בשביל מת ומעשה היה והוליכו מת חוץ לתחום ביו"ט והלכו אחריו בסוסים להתעסק במת וכעס ר"ת אף על ההולכים ברגל בלא סוסים ושמע רבי דטעמו משום דמסיק רבינא האידנא דאיכא חברי ולדידן אע"ג דליכא למיחש יש לאסור כיון דמסיק הכי גם יש לירא פן יאנו השרים להתעסק במלאכתן ולכתוב מה שהם רוצים ושלא להם ר"ת בני בשכר אינם בני תורה בני מגיאון (ז) (אותה העיר) בני תורה(ח):

ציצית חשיבי ולא בטלי. שאינם מבוטלין לפי שחשובים הם בעיניו שדעתו ליתן בטלית ציצית רביעית כך פי' ר"ח: הא לא חשיבי ובטלי על זה סמך רבי להניח באבנטו רצועות התלויות בו ויש שקושרים בהם בתי שוקים דבטלי דלא חשיבי כולי האי: **מאי** שנא מהא דתניא כו'. פי' [וס"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר מערימין] לעיל בפ' כל כתבי (דף קיז:):

תלא דבישרא כו'. לא כפירוש הקונטרס דפי' בשר מליח שתלו ליבשו דהל"ל הא בפרק מפנין דמה שייך הכא ועוד למה מוכיר תלא ועוד מוכח לעיל בפרק מפנין (דף קכח.) דדג מליח נמי חזי לאומצא ועוד דהכא בטלטול איירי ואמרינן לעיל דרב במוקצה לטלטל סבר לה כר"ש ונראה כפי' הערוך דמשום תלא נקטיה ובלא בשר אלא תלא דבשרא לא ממאיס ושרי לטלטולי ושל דגים מאיס והוי מוקצה מחמת מיאוס והשתא אתי שפיר באיסור דתלא כעין כישא דירקא ור' פי' לנו לתלתא דבשרא רגיל להיות בו תורת כלי אבל של דגים לא ולא משום מוקצה מחמת מיאוס דלא איירי שמעתין במוקצה מחמת מיאוס. מ"ר:

אבל

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ח מהל' יו"ט הלכה כב סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקכו סעיף א:
יח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
יט ג מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שא סעיף לט:
כ ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף לח וסי' יג סעיף א:
כא ה מיי' פ"ג מהל' יו"ט הלכה יז סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקי סעיף ד:
כב ו מיי' פ"ז שם הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סי' תקלג סעיף א:
כג ז מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ג טוש"ע שם סי' שיד סעיף יא:
כד ח טור א"ח סימן שלט:
כה ט מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה יד ופכ"א הלכה יז סמג שם טוש"ע א"ח סי' שיט סעיף ט:
כו י מיי' פ"ח שם ופ"ג מהלכות יו"ט הלכה יח סמג שם טוש"ע שם סעיף טו:
כז כ ל מ נ מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה יד ופכ"א הלכה יז סמג שם טוש"ע שם סעיף י ויא:
כח ס ע מיי' פכ"ב שם הלכה לג טוש"ע שם סעיף יב:
כט פ מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' שטו סעיף יג:
ל צ טוש"ע שם סימן שיט סעיף יג:
לא ק טוש"ע שם סעיף יד:

מוסף רש"י

מת ביו"ט ראשון כו'. מת המוטל לקבור, אם יו"ט ראשון הוא כו' (ביצה ו.). **מה שאין כן בביצה.** לענין ביצה לא הקלו ביו"ט שני דר"ה להשוות לשל גליות, דהאי ר"ה נולדה בזה אסורה בזה (שם) דקדושה אחת היא ולא הקלו ביו"ט שני של ר"ה אלא לענין מת בלבד (שם ב:). **ונותנין ביצה במסננת של חרדל.** ומסננת נתוכו לייפות מראיתו (לעיל קלד.). **לתוך המשמרת.** שמסננין בה שמרים (לעיל קלז:).

רבינו חננאל

בילן לאיסור. לפי שאינן בני תורה. מהא שמעינן שאפילו דברים המותרים כגון אילו ובדומה להן המסורין לעם הארץ, אין אדם רשאי להורות להן להיתר אלא יחמיר עליהן לאיסור. וזה שאמר מתעטף אדם בכילה ובכסכיא ויוצא בה לרה"ר. פי' כוסכיא חוטין ומשיחות שעליה, הלכה היא, דקא מקשינן עלה מדרב הונא [דאמר] היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהילכתה כגון שתלה ציצית בג' כנפי הטלית והניח הרביעית, אותן חוטי הציצית כיון שאינה מצוייצת בד' כנפות שלה, אינה חשובה ציצית דמצוה, וכחוטין דעלמא הן חשובין, והיוצא בה חייב חטאת. ופרקינן ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי שלב האדם רוצה בקיומן כי בדעתו שיתלה הרביעית וילבשנה, אבל כוסכיא לגבי כילה אינו צריך להן ובטלי [וכן נמי טליתות שלנו שיש להן ד' ציצית אפי' אי חשבת להו אינן מצוייצות כהלכתן בטלו לגבי טלית]. והא דאמר רבה בר בר חנה מערים אדם על המשמרת ביו"ט לתלות בה רמונים ותולה בה שמרים. אליבא דרבנן דאסורין לתלות ולשמר לכתחילה, ואע"פ שהיא איסורא והוא דתלה לה רמונים כרב אשי. ואע"ג דאמרינן מ"ש מהא דתניא מטילין שכר במועד וכו'. החם בשכר במועד לא מוכחא מילתא, הכא במשמרת מוכחא מילתא דלשמר הוא תולה, ואם תלה בה רמונים אין, ואי לא לא. והא דאמרו ליה לרב אשי על רב הונא בר חיון, ואמרי לה בר חילון, דהוה שקיל ברא דתומיא ומנח בבירזא דדנא, פי' שהיה נוטל ראש שום ונותנו בנקב של חבית שיוצא ממנו היין, ולא היה מסתפק מאותה חבית אלא מחבית שבאוצר, והיה מערים וסותם הנקב בראש השום, והיה אומר להצניע ראש השום אני צריך. ועוד היה הולך וישן במעברא וכו'. אמר להו רב אשי הערמה מדרבנן היא, והערמה לכתחילה ת"ח לא עבדי. ונותנין המים על השמרים בשביל שיצלו. אמר זעירי נותן אדם יין צלול ומים צלולין לתוך המשמרת בשבת ואינו

מסורת הש"ס

א) ביצה ו. כב., ב) מנחות לז. ע"ש, ג) מו"ק יב., ד) [גירסת הערוך ובכפיפה], ה) לעיל קלג., ו) שם קמ., ז) [גי' הערוך רכח], ח) [עי' תוס' ביצה לב: ד"ה מלמטה למעלה], ט) גי' הערוך בערך נבת אי לא נהדק איניש נבתא אפומא דכוזיתא, י) [לעיל קלז.], כ) [לעיל קלח.], ל) לקמן יש פירוש דברים ע"י חברון נקודות המבדלות וצ"ל כדי שיצולו. שיהיו צלולין לזוב: את היין, מפני הקמחים וכו', ועי' פירש"י לעיל קלז:], מ) [ועי' תוס' ביצה ו. ד"ה והאידנא], נ) [שייך לדף קמ.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא חשיבי ובטלי אמר (רבה) תו"מ ונ"ב ס"א ר' אבין: (ב) שם לא ניהדק איניש (ציניתא) תו"מ ונ"ב ס"א צבאתא: (ג) שם ממנא למנא בצבאתא א"ל ר' אחא: (ד) רש"י ד"ה שלא יגביה וכו' מקרקעיתו של כלי: (ה) ד"ה ניצוצות וכו' לא חשיבי שסודני ומטיל לשכר היה: כדאמרי' בב"מ. נ"ב פ"ק דף סה דקאמר רב פפא טרפא דידי שרי מ"מ שכותי לא שפיד ובפסחי' דף קיג קאמרי' אמרי' כתלון לכי סודנא דהוא וכו' אמר רב פפא אי לאו דרמאי שכרא לא איעתרי אמר סודנא אמר רב חסדא סוד נאה וכו' ונפסק דהדא קא"ל רבא לרב פפא סודני ופירש"י שתי לשונות: (ו) בא"ד ותחלת שפייתן שאין הפסולת ניכר לאו בורר הוא: (ז) תוס' ד"ה יו"ט שני כו' בני מגיאון (אותה העיר) תא"מ ונ"ב הגה"ה היא:

גליון הש"ס

מתני' ומסננין את היין בסודרין. ע"ל קלו ע"א תוד"ה אלי מפטריית: תוס' ד"ה תלא בו' ושל דגים מאים. ע"ל יט ע"ב תוד"ה הני כללי.

הגהות הגר"א

[א] במשנה ומסננין את היין. נ"ב גלול כמ"ש בגמ' וקאמר בסודרין לאפוקי משמרת דאסור ומשמרת דנמרה הייני סודר כן פסק הרמב"ם אבל הטור כתב דכ"ם במשמרת דמותר וקאמר סודר דמים כו אסור משא"כ במשמרת כמ"ש בגמרא ומים כו' והרשב"א פירש דקאמר סודרין דאפילו עכור מותר (ועמ"ש רבינו בא"ח סי' שיט): [ב] רש"י כד"ה ומנח בברזא דדנא כי היין יוצא כו'. נ"ב והיין דייקא יוצא (ועמ"ש רבינו בא"ח סי' שיז):

לעזי רש"י

ברשיי"ר [ברצייר"ן]. לערבב.
ייג"ש. עובש.
פוישו"ן. שפע. רוב.
בריי"ש. טיפות נוזלות.

רבינו חננאל (המשך)

חושש אבל עכורין לא. ואם בין הגיתות הוא, שעדיין היין תוסס ואינו צלול. טורד אדם חבית יינה ושמריה בשבת ואינו חושש ואפילו אליבא דרבנן, וליכא דפליג בהא. ומסננין את היין בסודרין. אמר רב שימי בר חייא ובלבד שלא יעשה גומא. פי' שלא ימשוך קצות הסודר למעלה וישאר כמו גומא באמצעיתו. ובכפיפה מצרית. ואמרינן משמיה דרב שלא יגביה מקרקעיתו של כלי טפח, שכן מצינו באהלי טומאה טפח, וכל מקום שיש בו חלל טפח כאהל חשוב, ואין עושין אהלי עראי לכתחילה בשבת. פראנקא, פי' כסוי בפי הקנקן ויש בו נקבים קטנים קטנים לסנן בו היין כאשר יציקוהו בקנקן. אם יהיה זה הכיסוי בחצי פי הכלי אינו מסנן. אם הוא בכל הפה של כלי הרי הוא כמסננת ונראה כמשמר היין במשמרת. וי"א פרונקא, מטלית של בגד שנשאו לכסוי כובא, כדאמרינן בתחילת במה טומנין וכו"ש כפרונקא דכר. ואומר עוד בע"ז פרק אין מעמידין בהמה בפונדקאות, פש ליה חמרא בכובה צייריה בפרונקא, פי' נשאר לו יין בכלי, קשר פי הכלי בסמרטוט. לא ניהדוק צבתא בפומא דכוזא משום דמיחזי כמשמרת. פי' צבתא בפומא דכוזא מוך חדש וכדומה לו, והוא בלשון מצאן צבתים או כרוכות. וי"א לוף של דקל וכדומה לו. ונותנין ביצה במסננת של חרדל. תני יעקב קרחה